

Nr 170.

Av herrar **Lindström** och **Myrdal**, *angående beredande av ökad trygghet för hustru och barn mot misshandel i hemmet.*

Vid 1937 års riksdag behandlades Kungl. Maj:ts proposition nr 187 med förslag till lag om vissa ändringar i strafflagen angående misshandel, nödvärn m. fl. frågor.

I samband med dessa lagändringar fästes uppmärksamheten vid behovet av ändringar i lagen angående misshandel av hustru.

Enligt 14 kap. 45 § strafflagen får allmänna åklagaren i allmänhet icke utan angivelse ingripa, när ej misshandeln är av svåraste beskaffenhet. Den rätten inträder först om misshandeln skett på sabbat på allmän plats eller vid offentlig sammankomst, ändå misshandeln skett mot hustru — vilket brott enligt lag skall bedömas strängare än annan misshandel. Misshandel i hemmet kan ej angivas av annan än hustrun.

Detta har under tidernas lopp tydligen uppfattats som ett visst medgivande, att en man kunnat utan rättslig påföljd gå mycket hårt fram i hemmet. Först om misshandel medfört döden måste åtal följa.

Rättskyddet för en hustru, som blir utsatt för misshandel i hemmet, synes oss vara otillräckligt. Sådan misshandel kan förekomma mycket ofta i samma hem och vara väl känt för kringboende, hos vilka hustrun ofta måste söka skydd, utan att ingripande sker.

Det är ett misstag att tro, att dylik misshandel förekommer uteslutande bland de i samhället sämst ställda eller dem, som leva ett mindre välordnat liv. Det visar sig tvärtom, att också i vanlig mening respektabla familjeförsörjare, i synnerhet under rusets inflytande, kunna göra sig skyldiga till obeskrivlig brutalitet.

Med all respekt för lagens andemening, som ju är att bevara hemmet och makarnas inbördes förhållanden okränkta av utomstående, kan väl numera ifrågasättas om detta bör ske till det pris hustrun i dessa fall får betala.

Hemmet är för närvarande mer än förr föremål för samhällets uppmärksamhet och omvårdnad. Från att under långa tider mera ha varit den enskildes ensak har en ökad upplysning, större social samhörighet och omsorg om ett kommande släkte krävt vittgående sociala åtgärder till släktets skydd. Utan tvivel återstå ännu många svåra uppgifter att lösa, för att hemmet skall kunna bli den lugna fristad för människor som det är avsett att vara.

Dagarna efter den sist förflutna julhelgen visste dagstidningarna berätta för en upprörd allmänhet, att ett stort antal fall av hustrumisshandel ägt rum i Stockholm, därvid även polisen måst ingripa.

Visserligen kan det sägas, att man icke får fästa särskilt avseende vid att dylikt inträffar vid en helg, då mera sprit förbrukas — kanske av båda makarna — men den i Stockholm nämnda siffran, 12 fall, är alltför hög, för att man kan betrakta den som normal och gå den förbi. Tvärtom förföljer den en som ett skrämmande varsel om vad som kan förekomma inom hemmets väggar.

Tyvärre kan heller icke dessa misshälligheter lokaliseras till storstaden. Alltför ofta berättar pressen om hustru- och barnmisshandel ute i landet, och man vet att otaliga fall aldrig komma längre än till hustrun och den närmaste omgivningen.

Visserligen äro alla eniga om att skriva den huvudsakliga skulden till dessa vårt samhälle ovärdiga uppträden på spritens konto, och det torde vara riktigt, men en gräns måste dock finnas — eller skapas — för hur långt samhället kan tolerera denna oansvariga framfart av berusade människor. Nykterhetsnämnderna ha också en samling erfarenheter från sitt arbete som är beklämmande. Ett par exempel må nämnas bland hundratal:

32-årig yrkesarbetare, sköter sitt arbete utan anmärkning; han säges berusa sig uteslutande med pilsnerdricka; i hemmet är han brutal och våldsam, har många gånger misshandlat hustrun och grovt okvädat henne, parets 2-åriga son hör på och säger efter; mannen sparkade nyligen hustrun nedför en trappa och kastade barnet efter, men en grannfru lyckades uppfånga detsamma;

33-årig arbetare, i hemmet hustru och 4-årig dotter; han är drinkare sedan omkring 5 år, har nu avskedats från sin plats, skulle kunna återfå den för hustruns skull (gravid) men föredrar att gå sysslolös; i berusat tillstånd är han ytterst våldsam och hänsynslös, slår hustrun, klämde henne i en dörr så att hon svimmade, detta 14 dagar före barnets födelse; om nätterna roar han sig med att prata med det förstnämnda barnet och hindra detta att somna.

Vi nämnde att hemmet och barnens fostran för närvarande mer än någonsin uppmärksammas av statsmakterna — förbättrad bostadsvård, förbättrad hygien och vård om såväl äldre som barn — och vi se däri ett glädjande tecken på kultur och framåtskridande. Men vad blir barnens arvedel i ett hem där de få växa upp i denna vrångbild av ett verkligt hem. De uppfostas i skräckens tecken, deras nervsystem utsättes för ständigt nya påfrestningar, vilket ofta blir ödesdigert för hela deras kommande liv.

Det torde emellertid vara väl känt att även om hustrun i de svåraste situationer påkallar polisens hjälp (vilket också lär kunna ske av utomstående) så är den formliga angivelsen mot mannen från hennes sida motbjudande, och den uteblir oftast. Blir det angivelse, så händer det ofta att densamma återkallats inför sittande rätt. Sådana parter synas icke ha något allvarligt uppsåt att upplösa sitt äktenskap genom skilsmässa; mannen anser sig kunna klara familjen, är kanske djupt fästad vid barnen och hustrun, som underkastar sig trots allt åter och åter denna kroppsliga och själsliga tortyr.

Huruvida en ändring i åtalsreglerna vore det bästa sättet att komma

tillrätta med dessa missförhållanden, är naturligtvis svårt att utan närmare utredning uttala sig om.

Men andra vägar böra även undersökas. En sådan torde vara, att en social-kuratorstjänst inrättades — eventuellt i samband med redan befintliga sociala institutioner såsom nykterhetsnämnder, barnavårdsnämnder m. fl. — vilken kurator skulle ha till uppgift att i första hand efter undersökning av förhållandena genom råd, medling eller varning söka hjälpa parterna tillrätta utan polisingripande.

Båda makarna skulle ha rätt att påkalla denne kurators medling och först efter vissa upprepade obeaktade framställningar av kurator andra åtgärder vidtagas.

Det torde vara ett samhällsintresse att komma dessa olyckliga hustrur till hjälp, och även om denna fråga kan anses synnerligen svårlöst, så anse vi att den ändock icke bör vara olöslig. I den utredning, vi begära, böra ej heller barnens rätt till skydd förglömmas. Genom lagstiftningen om samhällets barnavård har visserligen på papperet detta intresse tillvaratagits. I många kommuner arbeta också barnavårdsnämnderna effektivt och i samförstånd med nykterhetsnämnderna att skydda barnen mot olämpliga fäder och — vilket icke får glömmas — mödrar. I andra kommuner äro fortfarande barnen lämnade tämligen skyddslösa mot den brutalitet, som stundom visas från faderns, moderns eller båda föräldrarnas sida.

På grund av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning om huruvida genom ändring av gällande åtalsregler och på annat sätt ökad trygghet för hustrur och barn att undgå misshandel kan ernås.

Stockholm den 23 januari 1938.

Rickard Lindström.

Gunnar Myrdal.

